

Dr. Dolfe Rajtmajer
redni prof. za didaktiko športa
Radizel, Ob Gozdu 14, 2312 Orehova vas

Spoštovani kolegi!

PREDMET

BELA KNJIGA za predšolsko vzgojo v delu GIBALNA VZGOJA

Pripombe na Kurikul in priročnik

Poglavje 3.2 str: 20-21

Podnaslov: Počitek, hranjenje in druge dejavnosti kot element kurikula

V ta podnaslov mora biti dodana beseda gibalna vzgoja, torej: POČITEK, HRANJENJE IN GIBALNA VZGOJA TER DRUGE DEJAVNOSTI... Pri tem pa bi sestavljavci, recenzenti in profesionalni uporabniki morajo vedeti, da tu nastopa beseda gibanje v dveh funkcijah.

Gibanje kot utilitarno-razvojni fenomen: hoja, gibalno igranje, prosto tekanje ob reševanju nekih nalog..., sprehodi itd. Otroci pretečejo v naravi na dan (Pediatri) tudi do 10 kilometrov, če niso moteni po logiki odraslih »z zaprtimi vrati«: vožnjo, vrtcem, šolo, elektroniko in dodatnim izobraževanjem...)

To so naravna gibanja po želji (biološki potrebi) otrok v okviru prostih aktivnosti, tudi kot aktivni odmori, ko gredo otroci v vrtcu in v O.Š. obvezno ven-v naravno okolje z namenom kot protiutež pretiranemu mirovanju, sedenju, poslušanju, torej dejavnostim pod streho (za zaprtimi vrati). Zaradi prenizke obremenitve pa ta gibanja ne štejemo kot gibalno športno vzgojo! Zato ne morejo biti uporabljena kot nadomestilo zanjo. So le del zaposlitev pri drugih dejavnostih, ki »zmatrajo« otroke in je sedaj vsak pedagog dolžan, da jih s prostim gibanjem v naravi znotraj svoje ure »odmatra«. Vendar ne na račun gibalno športne vzgoje. Ta ima svoje specifične naloge in cilje.

- A) Gibanja, ki izhajajo iz nalog organizirane izobraževalno-vzgojne dejavnosti, v pomenu gibalnega razvoja otroka. Njihov namen je jasen, nedvoumen (očitno to ni jasno tvorcem in večini uporabnikov kurikula...) :
1. RAZVIJANJE (1.)senzornih-čutno zaznavnih sposobnosti, (2.)razvijanje osnovnih motoričnih sposobnosti in (3.) razvijanje funkcionalnih sposobnosti (zlasti dinamične aerobne vzdržljivosti, kot motorja pretakanja telesnih tekočin, ohranjanja /in razvijanja splošne kondicije , ki je osnova za stabilni imunski sistem...) in
 2. UČENJE v pomenu različnih gibalnih tehnik: - da se **razvijajo** (pravočasno) osnovni gibalni programi, shranjeni v programski shemi živčnega sistema otroka in – da se **naučijo** sestavljenih, tudi aktualnih oblik gibanja v pomenu gibalni stereotipi. Tu govorimo o psihomotoričnem učenju, ki ima za posledico razvoj in dvig gibalne izobrazbe otroka in ki povratno vpliva na razvoj sensorike, še zlasti tipne, ravnotežne in kinestetične (SKLEPNO MIŠIČNEGA ZAZNAVANJA). Vse to učenje razvija telesno gibalno inteligenco (enormno povečanje sinaptičnih povezav) v vseh treh pojavnih oblikah: Spretno ravnanje s predmeti, z lastnim telesom in oboje skupaj!

- B) GIBANJA kot elementa motivacije npr. pri zgodnjem učenju tujega jezika, glasbe in drugih umetnosti...v pomenu Aristotela: »Ne pridite mi na uro logike, če prej niste telovadili«.

Poglavje 3.4 PROSTOR KOT ELEMENT KURIKULA

Iz teksta je razvidno, da gre za zaprt in ne tudi odprt, naraven prostor. Tako ga tudi sicer razume večina pedagogov v praksi. Zakaj? Ker so to v 95% ženske, ki ne marajo gibanja v naravnem okolju z vremenskimi neprilikami kot je deževje, sneženje, vetrovi, ki močno povečajo električne učinke klime na telo otroka...Takšna klima ženskam ni po modi in gibalne aktivnosti v njej so jim odveč. Večina pa jih sploh ne ve, da so prav takšne, na videz slabe vremenske razmere, za otrokov razvoj najboljše, saj nudijo otroku:

1. Čistejši in naravnejši zrak z 21% kisika
2. stalne spremembe temperature
3. stalne spremembe vlažnosti in (kar skoraj nihče ne jemlje resno)
4. če že ne maksimalno, pa vsaj optimalno količino negativnih ionov, ki se ob slabem vremenu z bliski in grmenjem še dodatno povečujejo (tudi do 12000 na enoto zraka...)

Vse to naravoslovci imenujejo dobra, zelo dobra in odlična klima. Prav zato otroci, če niso zaprta vrata, takoj odidejo na travnike, v gozdove, na igrišča v parkih, še zlasti iglavcev, strmih poraslih gričev idr. Ne pozabite: »Otrok se vedno ZNOVA vrača tja, od koder je človeštvo prišlo«; to je za otroka genska potreba...

Toda, če je za odraslega dovolj, da gre ven, pa za otroka v razvoju velja, da mora biti zunaj dovolj aktiven: samo tek nad 5 minut in postopoma seveda več deset minut z vmesnimi odmori s pulzom plus/minus 180 (do sedmega – osmega leta starosti), je prava aktivnost zanj, torej je šele to dejanska institucionalna gibalno-športna vzgoja. Ne hoja (TT = 1G), kjer je telesna teža pri odzivu enaka 1G, temveč tek (TT >1G) kjer je ob odzivu telesna teža večja od 1G, mu omogoča (pospešen) razvoj:

- srčne mišice (ne le srca, ampak dejansko srca kot mišice, ki deluje kot črpalka...) in
- medvretenčnih ploščic in sklepov. Hkrati pa se zunaj ob takšnih obremenitvah razvija njegov imunski sistem (od sept. do Božica se namreč zgodi padec temp. za 30 in več stopinj. Torej je naporna vadba v naravnem fizič. okolju hkrati tudi preventiva...(ob pogoju slačenja – oblačenja glede na stopnjo napora oziroma ogretosti organizma)

Ob vsem tem se notranje motivira, kar aktivira gene, ki ga nenehno silijo v zahtevnejše »tekalo gibanje« in ne samo hojo. Zato mu bo daljše bivanje s sedenjem-mirovanjem v zaprtem prostoru postalo še dodatno stresno. Tragično sedaj je, da prav pedagogi, ki bi morali spodbujati tek z višjimi obremenitvami, kot je le sprehod v naravi, tega ne store v veliki večini:

- ker v kurikulumu to izrecno ne piše kot obvezno (to ne more biti svobodna odločitev pedagoga, ki je v službi), pa je zato potrebno eksplicitno to zapisati v obeh osnovnih dokumentih,
- ker večina profesionalcev zavestno to opusti in ne šteje za pomembno zaradi svoje lenobe, ker jim je« telovadba« odveč in ker slabe vremenske razmere niso po njihovi meri (modi)
- mnogi to delajo iz nevednosti in je zato vprašljiva njihova strokovna pripravljenost in

- ker ni nobene kontrole po službeni dolžnosti.

Takšno stanje, ki pa je bolj proces, saj traja že odkar so se zgodili vrtci, bi se lahko hitro izboljšalo v korist normalnega biološkega razvoja mlajših otrok, če:

- bi se popravil z nekaterimi dopolnitvami Kurikul in precizno dopolnil priročnik (seveda z drugimi tvorci dopolnil, z drugimi avtorji)
- da se ravnatelji in pedagoško osebje v vrtcu in prvi triadi dodatno zelo resno pripravi na nov način tako razmišljanja kot operativnega dela z otroci v naravi (KOT OBVEZNO VSAKODNEVNO DEJAVNOST KATERE KRŠENJE JE DISCIPLINSKI PRESTOPEK V SLUŽBI). Da bo jasno: potrebno je pravilno in dosledno izvajati A in B vrsto gibalne dejavnosti, saj je to stroka v korist otrok, ne pa, kaj je odraslim v službi bolj po meri!

Izvirni greh vseh teh problemom so seveda odgovorni : tako ravnatelj, kot Zavod RS za šolstvo, ki ne opravljajo svojega dela v korist otrok, ampak dajejo praktikom potuho, da na osnovi »svobodne volje« izberejo linijo najmanjšega delovnega vložka v svojem poklicu.

Bistveno k takšnemu stanju prispevajo tudi mentorji, saj brez njih ni mlajših kadrov. Ti pa do diplome delajo tako kot jih učimo, po diplomi, ko dobe službo, pa v večini primerov prevzamejo model dela starejših. In ker ni strokovne kontrole, se priključijo k temu negativnem sistemu dela in vplivanja na otroka. V nekem vrtcu, ko sem jim to povedal, me niso pustili k vadbenim uram v naravi, čeprav sem se z ravnateljico dogovoril, da vse to prikažem tako skozi teorijo in še zlasti prakso...(Na univerzi lahko pride vsak občan h kateri koli uri dela s študenti, v vrtcu in šoli se za otroki zaprejo vrata, zunaj pa se praviloma v večini primerih sprehajajo v podobi zgoraj opisanega GIBANJA A) (le manjši del pedagogov dela zelo dobro, o čemer pišem, žal pa je preveč otrok nerazumno vodenih pri predmetu gibalno-športna vzgoja). Zato so zares nujne spremembe paradigme pri tem predmetu. Rezerve so velike.

Že pred petindvajsetimi leti je zapisala v podobnih materialih, kot so ti, na katere dajem pripombe, dr. Marjanovič-Umek (žalostno je , da je na to pozabila) sledeče: Naloge gibalne (danes dodajamo športne) vzgoje:

1. Vzgojno socializacijske
2. zdravstveno preventivne
3. razvedrilno sprostilne
4. RAZVOJNE: učenje gibanja in razvijanje senzornih, motornih in funkcionalnih sposobnosti. (delno dopolnil Rajtmajer).

Danes noče nihče v Sloveniji niti slišat o tem, čeprav je to bila zares prava stvar. To je prava stroka! In ker je vse narobe pri Razvojnih nalogah, je vse obrnjeno na glavo: prve tri naloge so balast, četrta – Razvojne – pa so se spridile v golo gibaje, kot je opisano pod A). Kar pa ni istovetno z gibalno-športno vzgojo, ampak le splošno gibanje.

In sklep:

V Sloveniji je dovolj znanja, da lahko hitro presežemo opisano stanje. Toda ne z istimi avtorji, ki so del strokovnjakov izločili pri tvorbi obeh dokumentov, tako kurikula kot priročnika ..., ki ne poznajo pravil in procesov biološkega razvoja otroka, in seveda z drugačnimi obveznostmi vseh sodelujočih (beri: profesionalcev) v sistemu.

P.S.:

1. Ne prezrite, da se moje pripombe nanašajo v glavnem le na problematiko, ki se nanaša na razmerje med običajnim gibanjem in razvojno pogojeno načrtno gibalno športno vzgojo z namenom učenja gibanja in razvijanja sposobnosti (senzornih, motornih in funkcionalnih...), kar je nujno z vidika razvoja otroka (in ne zgolj preživetja). Pa še, da samo takšno učenje in razvijanje sposobnosti doprinaša zaradi pospešenega razvoja milijard povezav in sinaps tudi k pospešenemu razvoju drugih črt osebnosti, po principu, da za vsakim gibalnim stereotipom (mehanizmom za avtomatsko regulacijo gibanja) stoji na stotine novih živčnih povezav....HOJA, JE SEVEDA ZELO KORISTNA, TODA LE NEORGANIZIRANA GIBANJA – PROSTO, PO ŽELJI OTROK, BREZ NAČRTNIH VPLIVOV ODRASLIH, NI GIBALČNO-ŠPORTNA VZGOJA.

2. Ali smo že enkrat tako daleč, da lahko rečemo bobo bob?! in zahtevamo, da se operativa obnaša strokovno resno. Še zlasti, če to ne zahteva večja vlaganja (razen zaRESNE kontrole dela in zahtevnejše priprave in stalnega izobraževanja PEDAGOGOVI – tako v vrtcu kot v dveh triadah O:Š).

S spoštovanjem!

Dolfe Rajtmajer